

Redaktionelt:

Der er, ligesom ved det første nummer af SLAGMARK, ikke tilstræbt noget fælles tema for dette andet nummer af SLAGMARK, som udkommer lidt forsinket efter en del økonomiske problemer omkring finansieringen. Alligevel vil man nok kunne opdage nogle linjer igennem de her samlede artikler, som repræsenterer meget vidt forskellige positioner i "den aktuelle debat". Det første nummer af SLAGMARK havde som en sådan rød tråd problematikken omkring modernisme/postmodernisme, hvormed SLAGMARK var så heldig, som en af de første publikationer herhjemme, at ramme ned i en diskussion, som sidenhen har grebet om sig i medier og i form af andre udgivelser. Artiklerne i dette nummer lægger sig knap så tæt op af denne problematik, men har dog punktvist berøring med den. På denne måde kan SLAGMARK måske også bedre leve op til at være skuepladsen for kappestrid, sådan som en af artikelforfatterne ser det i forlængelse af en radioudsendelse.

En undrende dansk universitetsverden har i de sidste år set fremkomsten af 'postmodernismen' og dens teoretiske forlængninger som fremkomsten af en anden måde at tænke, teoretisere og skrive på. 'Patchwork', fragmentariske og aforistiske stilarter, skødeløshed og nonchalance, kaos, relativisme og nihilisme har været noget af det første man har bemærket - og sikkert er det vel også at de nye retninger er en gevaldig kontrast til stregheden og følgerigtigheden i de tidlige 70'eres teoretiske retninger.

I nogle af artiklerne i dette nummer vil man kunne finde et forsvar for *det faustiske*, engagementet, subjektiviteten, meningernes mod, etc. - hvad enten det gælder polemisk overfor en traditionaliseret videnskab, som er "stivnet" i skabelonagtige formler, eller overfor det som angiveligt tager sig ud som teoretisk letbenethed og elegance i de aktuelle retninger. Hos Jørgen Carlsen kommer dette til udtryk i forsvar for Hegels erfaringsdialektik, forstået som en bevidsthedsgørelsesproces, som i en uendelig, centrifugal og altfortærende bevægelse også implicerer subjektiviteten, i modsætningen til den ritualiserede videnskabeligheds udgrænsning af den. Det faustiske består i at noget subjektivt knyttes til den institutionaliserede videnskabelighed, som herved underlægges et innovations- og originalitetskriterium, og som uden dette vil stagnere i en inautentisk, futil og meningsløs rutine. Hvor dette med rette lader sig indvende over for den traditionaliserede videnskab inden for de humanistiske fag, som tilsyneladende kun lader sig påvirke af trusler om besparelser og nedlæggelser af institutionen eller målretningen af den i

118

forhold til impulser fra erhvervslivet, er det imidlertid mere lagt op til diskussionen, som vil kunne forfølges i SLAGMARK, om indvendingen gælder den aktuelle debat. Man kunne tænke sig diskussionen tage fat i hvad Carlsen nævner om det janusagtige (tohovede....) i det hegelianske erfaringsideal - forskeren vil altid være splittet mellem det offentligt-institutionelle og noget privat, *hele* sandheden vil ikke komme frem...

Diskussionen om "engagement" og "subjektivitet" er slet ikke så afrundet og endegyldigt fastlagt hvad angår positioner inden for den som man måske skulle tro oven på alle "værdifrihedsdiskussionerne". Modsætningen går måske slet ikke mellem en værdifri, neutral, angiveligt uengageret videnskab på den ene side og en engageret, politisk bevidst og samfundsrelateret videnskab på den anden side.

Redaktionen har fundet det oplagt at berøre dette ud fra Mario Perniolas artikel, selv om den nærmer sig problemet fra en lidt anden kant. Alligevel drejer den sig vel om det samme: Perniola registrerer at den aktuelle kunst har vanskeligt ved at overholde en forankring i den historiske sociale sammenhæng, af hvad art forankringen end er, *Zeitgeist*'en har åndet ud. Er det ensbetydende med eklekticismen, hvor historien bliver et inventar, man kan flytte rundt på? Perniola ser imidlertid ikke uden videre den aktuelle situation som en tilfældig fragmentering, hvor forskellige områder af kulturen simpelthen falder fra hinanden (og som sådan forhåndenværende, som en brokkasse, for eklekticismen til at samle efter forgodtbefindende). Der er snarere tale om at *tiden er fuldendt*, afsluttet, færdig, hvorfor det ikke er nogen løsning at kræve af kunstneren - eller videnskabsmanden - at han følger med tiden. Fortiden er ikke nogle efterladenskaber, som det kan være en opgave at samle op og sætte sammen påny, den er heller ikke tabt, i den forstand at en nostalgisk længsel driver historikeren til at eftersøge og gentillegne sig den. Fortiden er blevet gentagelig, eller med Perniola's udtryk *repertoire*, som kan kaldes frem hvornår det skal være, ligesom nutiden er blevet en tilbagevendende fortid. Denne fuldendelse implicerer opløsningen af de sædvanlige kategorier inden for æstetikken og i sidste ende transformationen af selve kunstbegrebet, som knytter det tilbage til dets oprindelige konnotation af orden og *ritual*.

Det er givetvis omkring forståelsen af ritualet at diskussionerne omkring postmodernismen først føres - ligesom det første nummer af SLAGMARK forsøgte at føre denne diskussion ud fra det der blev kaldt *narrativiseringen* af det postmoderne samfund. Ser man bort fra dette bliver det en alt for let sag at tilbagevise postmodernisme-diskussionen. Man

kan vælge at se den, på linje med "de nye filosoffer", som et mediebetinget ny-bølgefænomen, en modestrømning - men hvorfor så, som om man ikke var sikker på at det *kun* er et modefænomen, overhovedet beskæftige sig mere indgående med den? Forskellige af postmodernismens teoretikere forstår således den postmoderne situation som en ændring i narrativiteten, forårsaget af de store metafortællingers sammenbrud, og ikke bare som den absolutte sandheds sammenbrud, som filosofferne har snakket om i hundreder af år.

En af de filosoffer, som forsøger at filosofere under de nye betingelser, hvor de videnskabelige diskurser har afsnøret sig, deres enhed har løst sig op som et neg, er Michel Serres, som SLAGMARK hermed introducerer til med Kasper Olsen og Anders Raahauges artikel om en filosof på gyngende grund. Den klassiske videnskabs homogeniserings- og globaliseringstendenser, de universalistiske hovedveje opgives, men dermed er det ikke umuliggjort at filosofere. I grænseområdet mellem de slagte veje finder Serres andre muligheder: støjen, tumulten, oprøret som et nyt objekt for filosofien. Støjen er ikke det, som en videnskabelig homogeniseringsbestræbelse for enhver pris må udgrænse, men derimod mulighederne gyngende grund, den baggrund hvorpå de mere stabile formationer, distinkte og skernelige træk, det vi kalder objekter, kan fremtræde.

Der er mange som ser postmodernisme-diskussionen foregrebet hos Th. W. Adorno, i hans stils tilsigtede paradokser, hvormed det uudsigelige forsøges udsagt i en prismatisk, ikke-begrebslig diskursivitet, nødvendiggjort af opgivelsen af den absolutte sandhed som et overordnet standpunkt. Andre igen ser den foregrebet hos Nietzsche, og hvor Sandheden traditionelt er noget der ses, indses, gør Lars-Henrik Schmidt opmærksom på at den også *lugter* og *stinker*. Derfor giver Schmidt en næse til Nietzsche, eller rettere: til Nietzsche-kommentatorerne, for at have overset dette. For at understrege bjergvandreren Nietzsche's friluftsfilosofi foreslår Schmidt at bringe Nietzsche og Rousseau sammen ikke ved at lade dem komplementere hinanden i et friluftsfilosofisk system, men ved at lade dem komme igen i idéhistorisk regi for at kommentere de nutidige politiske bevægelser drift mod naturen, den "grønne bølge". I en diskussion af nihilismen genfinder man hos Schmidt en insisteren på at opgivelsen af den absolutte sandhed ikke er ensbetydende med ligegyldighed og letbenethed - det gælder om at finde kritikken hos Nietzsche, som det der, uden "positivering" giver en vis rangorden i nihilismen. Dermed bringes Nietzsche vel også sammen med Adorno og dennes nihilisme i skyggen af de forsvundne sandheder.

En vis reaktion mod Adorno spores imidlertid også, f.eks. hos Negt og Kluge, i deres seneste værk *Geschichte und Eigensinn*, som Tore Eriksen giver en introduktion til. Adornos "taleforbud over for det positive", hans "billedløse materialisme" bør ikke holde den faustiske rastløshed i ave, der findes andre, ikke-verbale kommunikationsformer end den diskursive, hvorfor Negt og Kluge plæderer for en "antiautoritær", flydende association, en "massage med det konkrete", som også implicerer inddragelse af alskens billedmateriale og forskellige former for typografi, sat sammen i et slags patchwork, som stilmæssigt bringer dem i nærheden af postmodernisterne. Dog finder man også en vis pleje af rødderne tilbage til Hegel og "totalitetsopfattelsen". Hermed strejfs igen et tema, som også gik igennem det første nummer af SLAGMARK, og som også i dette nummer forsøges taget op i en særlige afdeling for anmeldelser, som man også fremover vil kunne finde i SLAGMARK. Omend det næppe er de tyske idealistiske og romantiske filosofers interesse for indisk religion og filosofi, som genfindes idag i interessen for østlig mystik og kontemplation, har redaktionen ment det relevant at tage totalitetsopfattelserne inden for disse op, ligesom et nyligt udkommet værk om de religiøse ideers historie kræver omtale i et idéhistorisk tidsskrift. Det er dog ikke meningen med anmelderrubrikken at foretage en registrering af al relevant faglitteratur i stil med de traditionelle fagtidsskrifter, men derimod med udgangspunkt i forlagenes udgivelser at se nærmere på hvad der sker af idéhistorisk relevans i bred forstand i de intellektuelle strømninger i Skandinavien.

INDHOLD I FØRSTE NUMMER:

JÜRGEN HABERMAS: MODERNE OG POSTMODERNE ARKITEKTUR

HANS-JØRGEN SCHANZ & HANS JØRGEN THOMSEN:
HABERMAS OG MODERNITETSKRITIKKEN

JEAN-FRANCOIS LYOTARD: SPILLET OM INFORMATIK OG VIDEN

JEAN-FRANCOIS LYOTARD: SVAR PÅ SPØRGSMÅLET:
HVAD ER DET POSTMODERNE?

CARSTEN JUHL: POLITIKKENS HISTORIE MELLEM TOTALITARISME-
SPØRGSMÅLET OG DELEGITIMERINGEN

PER AAGE BRANDT: EN VERDEN AF SPROG

KASPER OLSEN: DET SIDSTE ORD